

Kazimierz Dullak

"Poradnik spowiednika. Cenzury, nieregularności i przeszkody w Kodeksie Prawa Kanonicznego", Giovanni Ciccola, Kraków 2000 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 45/3-4, 305-307

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prezentowana książka niewątpliwie nosi cechy dobrej monografii i przedstawia dużą wartość naukową. Usystematyzowany i merytorycznie poprawny wykład sprawia, że praca stanowi cenne studium z zakresu ustroju Kościoła partykularnego przyczyniając się do pogłębienia zagadnień niezwykle ważnych w życiu tegoż Kościoła. Może też mieć ona wielkie znaczenie praktyczne. Sposób przeprowadzenia analizy zagadnień oraz zakres wykorzystanej literatury świadczą o dużej erudycji Autora. Jest to zatem kolejny, dojrzały głos kanonisty ubogacający polską kanonistykę.

Ks. Józef Wroceński SCJ

Giovanni Ciccola OFMConv., Poradnik spowiednika. Cenzury, nieregularności i przeszkody w Kodeksie Prawa Kanonicznego, Kraków 2000, s. 62.

Jan Paweł II w swoim Liście na Wiek Czwartek w 1986 r. skierowanym do kapłanów, a wcześniej w Adhortacji Apostolskiej *Reconciliatio et paenitentia* (1984), bardzo podkreśla potrzebę posługi jednania grzesznych z Bogiem i Kościołem w sakramentalnej posłudze.

Kapłan może otrzymać upoważnienie do rozgrzeszania z mocy samego prawa lub też przez specjalny akt udzielenia ze strony kompetentnej władzy (zob. kan. 966 §2 KPK). Wierni jednak, przez popełnienie wykroczeń przewidzianych prawem, wchodzą w rzeczywistość obwarowaną karami. Kara kościelna suponuje poważne wykroczenie moralne, czyli grzech ciężki. O ile kara zabrania przyjmowania sakramentów, o tyle również penitent nie może w zasadzie otrzymać rozgrzeszenia sakramentalnego z grzechów. W takich sytuacjach, aby wierny nie musiał pozostać w stanie grzechu ciężkiego przez czas nieokreślony, prawodawca powszechny przewiduje możliwość w pierwszej kolejności uwolnienia od kary w zakresie zewnętrznym, a potem dopiero od grzechu w zakresie sakramentalnym. Tak uporządkowany bieg sprawy powoduje, że znika ograniczenie władzy spowiednika, gdyż nie ma już wtedy kary. Należy również dodać, że w wypadku gdy kara kościelna nie zabrania przyjmowania sakramentów (np. suspensa), spowiednik może rozgrzeszyć z zaciągniętej przez penitenta winy moralnej (grzechu), nie uwalniając go jednak od kary.

Książka o. Giovanniego Ciccola franciszkanina, od ok. 20 lat spowiednika w Penitencjarii Apostolskiej jest doskonałą pomocą dla wszystkich posługujących w konfesjonałach. Już sam tytuł wskazuje na charakter tej publikacji, ma służyć jako poradnik. W pierwszych zdaniach czytamy: *Problem zostanie omówiony w aspekcie jego użyteczności dla kapłana spowiednika*. Nie ma ona ani wstępu, ani

numeratywnie określonych rozdziałów, ale pojawiają się poszczególne hasła i zwięzłe ich wyjaśnienie, a następnie zasady postępowania w omawianych przypadkach, oparte na prawie kanonicznym.

Publikację można zasadniczo podzielić na dwie części: cenzury (s. 9-43) oraz nieprawidłowości i przeszkody kanoniczne (s. 45-60). Obie części przejrzyście wyjaśniają najpierw podstawowe pojęcia, a następnie poszczególne kazusy. Autor wychodzi od pojęcia *cenzura* przybliżając, czym jest przestępstwo i kara. A następnie wyjaśnia czym jest poczytalność prawna; jakie sytuacje wykluczają odpowiedzialność lub czynią przekroczenie ustawy lub nakazu nie podlegającym karze, albo jakie okoliczności są łagodzące dla wymierzenia kary. Nie uszły uwagi Autora okoliczności zawarte w kan. 1325 KPK mówiące o ignorancji ciężko zawinionej lub umyślnej, oraz nietrzeźwość lub inne zaburzenia umysłowe, a także wzburzenia uczuciowe. Do okoliczności wpływających na ocenę przestępstwa, i tym samym na poczytalność karną obciążającą sprawcę, o. Ciccolo wymienia jeszcze uwarunkowania obciążające przewidziane w kan. 1326 KPK. Ważną też jest kwestia współudziału w przestępstwie (por. kan. 1329 KPK). To wszystko można ogólnie określić jako uwarunkowania związane z przestępstwem. Natomiast są okoliczności kiedy święci szafarze mogą administrować sakramenty i sakramentalia, mimo iż popadli w karę, chodzi mianowicie o zawieszenie kar. To zagadnienie jest zamykającym częścią ogólną dotyczącą cenzur.

Kolejny segment omawianej części publikacji, dotyczy poszczególnych kar poprawczych: ekskomuniki, interdyktu i suspensy. Najpierw zostają wyjaśnione poszczególne pojęcia kar, a następnie omówione są: ekskomunika wiążąca mocą samego prawa zastrzeżona Stolicy Apostolskiej i zarezerwowana w sposób zwykły (*simpliciter*), interdykt wiążący *latae sententiae*, oraz interdykt wiążący tą samą mocą (s. 22-33). Niewątpliwie w omówieniu kar, nie może zabraknąć zagadnienia mówiącego o ich ustaniu. Kary ustają przez zwolnienie dokonane przez kompetentną władzę. Tą władzą jest albo Stolica Apostolska, czyli: Penitencjaria Apostolska i Kongregacja ds. Nauki Wiary, lub inna kongregacja, albo poza Stolicą Apostolską mowa jest o ordynariuszach i ordynariuszach miejsca (zob. kan. 134 KPK). Czy do wymienionych kompetentnych instancji ma się odnosić osobiście penitent, czy w jego imieniu spowiednik, oraz w jaki sposób się odwołać, to kolejne zagadnienie odzwierciedlone w omawianym *Poradniku*. Ale skoro *Poradnik* adresowany jest do spowiedników, dlatego ważkim zagadnieniem jest jeden z punktów zatytułowany: *Szczególne uprawnienia spowiednika w zakresie wewnętrznym sakramentalnym (in foro sacramentali)*. Dotknięte tu zostały kwestie poruszone w kan. 508 §1, 566 §2, 976 i 1357 §1-3 KPK.

Na zakończenie omawiania rozmaitych wątków związanych z cenzurami, Autor należąc do Zakony Żebrzącego nie omieszkał wspomnieć o obowiązującym wciąż przywileju który posiadają spowiednicy zakonów żebrzących i niektórych instytu-

tów życia konsekrowanego. Chodzi o prawo rozgrzeszania ze wszystkich przypadków ekskomuniki zwykłej, interdyku i suspensy, zaciągniętych mocą samego prawa, które zwykle zarezerwowane są ordynariuszowi, a nie zostały jeszcze deklarowane (s. 42-43, por. aneks na s. 61-62).

Część druga książki o. Cicilla omawia *irregularitates* i *impedimenta* czyli zakazy przyjmowania święceń, a w konsekwencji ich wypełniania, jakie nakłada Kościół, aby chronić godność stanu duchownego (zob. kan. 1040-1049 KPK). Różnica pomiędzy obu określeniami polega zasadniczo na tym, że *nieprawidłowość* „sama z siebie” jest stałą, podczas gdy *przeszkoda* jest czasową. Są również inne różnice między obu sformułowaniami, o których pisze Autor omawianej publikacji. Warto dodać że *nieprawidłowość*, nawet jeśli zaciągnięta została z przestępstwa (a tym bardziej zwykła *przeszkoda*), nie ma charakteru kary, chociaż powoduje pozbawienie jakiegoś dobra, które jednak się nie należy.

Przy *nieprawidłowości z braku* (np. żonaty czy neofita) nie ma usprawiedliwień ani okoliczności łagodzących. Można również popaść w nią, bez żadnej winy. Natomiast w *nieprawidłowości z występku*, musi mieć miejsce przestępstwo, ciężko poczytalne, naruszające zewnętrzny nakaz, na skutek winy umyślnej lub nieumyślnej (por. kan. 1321 §1).

Opublikowana pozycja o. Giovanniego Ciccola franciszkanina – penitencjarza rzymskiego, na którą składa się wiele ciekawych zagadnień, stanowi znaczącą pomoc dla spowiedników w postudze jednania z Bogiem i Kościołem. Cechą szczególnie ważką jest aspekt praktyczny *Poradnika*.

ks. Kazimierz Dullak

***Valeat equitas.* Księga pamiątkowa ofiarowana Księdzu Profesorowi Remigiuszowi Sobańskiemu. Katowice 2000 (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego).**

Jeżeli, w ogóle jakaś książka w tych czasach zasługuje na miano «księgi», to właśnie ta, która została wręczona na Uniwersytecie Śląskim 6 grudnia 2000 r. Księdzu Profesorowi Remigiuszowi Sobańskiemu z okazji 70-lecia jego urodzin. Aż 29 autorów nadesłało swoje teksty. Po słowie wstępnym prof. Maksymiliana Pazdana zawierającym życiorys Jubilata oraz życzenia (s. 5-7) i po wykazie publikacji (s. 9-28), zamieszczono następujące artykuły: Agopszowicz, A., (Uniwersytet Śląski), *Kilka uwag o samodzielności samorządu terytorialnego* (s. 29-37); Arrieta, J. J., (Università della Santa Croce, Roma), *Considerazioni sull'esercizio della funzione pubblica ecclesiastica* (s. 39-52); Berlingò, S., (Università di Messina), *Il concetto di diritto canonico nella scuola laica italiana* (s. 53-68); Erdö, P., (Pázmány Péter Catholic University Buda-